

शब्दरूपाणि

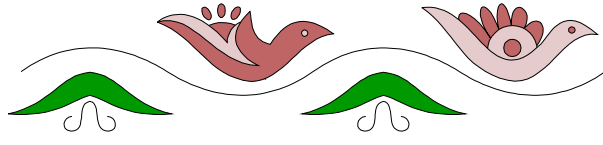
इकारान्तः नपुंसकलिङ्गः 'वारि' शब्दः

वारि	वारिणी	वारीणि	प्रथमा विभक्तिः
हे वारे-वारि	हे वारिणी	हे वारीणि	सम्बोधनप्रथमा विभक्तिः
वारि	वारिणी	वारीणि	द्वितीया विभक्तिः
वारिणा	वारिभ्याम्	वारिभिः	तृतीया विभक्तिः
वारिणे	वारिभ्याम्	वारिभ्यः	चतुर्थी विभक्तिः
वारिणः	वारिभ्याम्	वारिभ्यः	पञ्चमी विभक्तिः
वारिणोः	वारिणोः	वारिणाम्	षष्ठी विभक्तिः
वारिणि	वारिणोः	वारिषु	सप्तमी विभक्तिः

चकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'वाक्' शब्दः

वाक्-ग्	वाचौ	वाचः	प्रथमा विभक्तिः
हे वाक्-ग्	हे वाचौ	हे वाचः	सम्बोधनप्रथमा विभक्तिः
वाचम्	वाचौ	वाचः	द्वितीया विभक्तिः
वाचा	वाग्भ्याम्	वाग्भिः	तृतीया विभक्तिः
वाचे	वाग्भ्याम्	वाग्भ्यः	चतुर्थी विभक्तिः
वाचः	वाग्भ्याम्	वाग्भ्यः	पञ्चमी विभक्तिः
वाचः	वाचोः	वाचाम्	षष्ठी विभक्तिः
वाचि	वाचोः	वाक्षु	सप्तमी विभक्तिः

एवं - ऋक् (कान्तिः), त्वक् इत्यादयः ।

सकारान्तः नपुंसकलिङ्गः 'मनस्' शब्दः

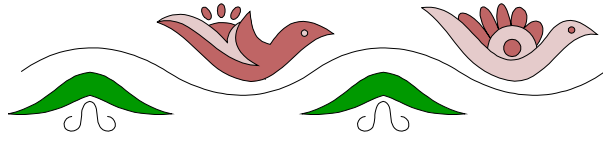
मनः	मनसी	मनांसि	प्रथमा विभक्तिः
हे मनः	हे मनसी	हे मनांसि	सम्बोधनप्रथमा विभक्तिः
मनः	मनसी	मनांसि	द्वितीया विभक्तिः
मनसा	मनोभ्याम्	मनोभिः	तृतीया विभक्तिः
मनसे	मनोभ्याम्	मनोभ्यः	चतुर्थी विभक्तिः
मनसः	मनोभ्याम्	मनोभ्यः	पञ्चमी विभक्तिः
मनसः	मनसोः	मनसाम्	षष्ठी विभक्तिः
मनसि	मनसोः	मनःसु/मनस्सु	सप्तमी विभक्तिः

एवं तेजः, महः, रहः, अनः, रजः इत्यादयः।

दकारान्तः पुलिङ्गः 'यद्' शब्दः

यः	यौ	ये	प्रथमा विभक्तिः
यम्	यौ	यान्	द्वितीया विभक्तिः
येन	याभ्याम्	यैः	तृतीया विभक्तिः
यस्मै	याभ्याम्	येभ्यः	चतुर्थी विभक्तिः
यस्मात्	याभ्याम्	येभ्यः	पञ्चमी विभक्तिः
यस्य	ययोः	येषाम्	षष्ठी विभक्तिः
यस्मिन्	ययोः	येषु	सप्तमी विभक्तिः

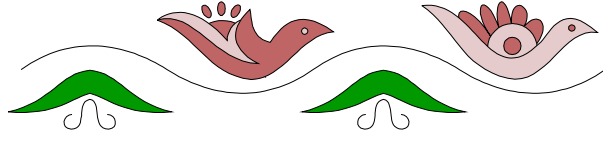
मकारान्तः स्त्रीलिङ्गः 'किम्' शब्दः

या	ये	याः	प्रथमा विभक्तिः
याम्	ये	याः	द्वितीया विभक्तिः
यया	याभ्याम्	याभिः	तृतीया विभक्तिः
यस्यै	याभ्याम्	याभ्यः	चतुर्थी विभक्तिः
यस्याः	याभ्याम्	याभ्यः	पञ्चमी विभक्तिः
यस्याः	ययोः	यासाम्	षष्ठी विभक्तिः
यस्याम्	ययोः	यासु	सप्तमी विभक्तिः

दकारान्तः नपुंसकलिङ्गः 'यद्' शब्दः

यत्	ये	यानि	प्रथमा विभक्तिः
यत्	ये	यानि	द्वितीया विभक्तिः
येन	याभ्याम्	यैः	तृतीया विभक्तिः
यस्मै	याभ्याम्	येभ्यः	चतुर्थी विभक्तिः
यस्मात्	याभ्याम्	येभ्यः	पञ्चमी विभक्तिः
यस्य	ययोः	येषाम्	षष्ठी विभक्तिः
यस्मिन्	ययोः	येषु	सप्तमी विभक्तिः

दकारान्तः 'अस्मद्' शब्दः

अहम्	आवाम्	वयम्	प्रथमा विभक्तिः
माम् (मा)	आवाम् (नौ)	अस्मान् (नः)	द्वितीया विभक्तिः
मया	आवाभ्याम्	अस्माभिः	तृतीया विभक्तिः
मह्यम् (मे)	आवाभ्याम्(नौ)	अस्मभ्यम् (नः)	चतुर्थी विभक्तिः
मत्	आवाभ्याम्	अस्मत्	पञ्चमी विभक्तिः
मम (मे)	आवयोः (नौ)	अस्माकम् (नः)	षष्ठी विभक्तिः
मयि	आवयोः	अस्मासु	सप्तमी विभक्तिः

दकारान्तः 'युष्मद्' शब्दः

त्वम्	युवाम्	यूयम्	प्रथमा विभक्तिः
त्वाम् (त्वा)	युवाम् (वाम्)	युष्मान् (वः)	द्वितीया विभक्तिः
त्वया	युवाभ्याम्	युष्माभिः	तृतीया विभक्तिः
तुभ्यम् (ते)	युवाभ्याम्(वाम्)	युष्मभ्यम् (वः)	चतुर्थी विभक्तिः
त्वत्	युवाभ्याम्	युष्मत्	पञ्चमी विभक्तिः
तव (ते)	युवयोः (वाम्)	युष्माकम् (वः)	षष्ठी विभक्तिः
त्वयि	युवयोः	युष्मासु	सप्तमी विभक्तिः

धातुरूपाणि

परस्मैपदिधातुरूपाणि

१. टुनदि - समृद्धौ

वर्तमाने लट्

एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
नन्दति	नन्दतः	नन्दन्ति
नन्दसि	नन्दथः	नन्दथ
नन्दामि	नन्दावः	नन्दामः

प्रथमपुरुषः

मध्यमपुरुषः

उत्तमपुरुषः

भविष्यति लृट्

नन्दिष्यति	नन्दिष्यतः	नन्दिष्यन्ति
नन्दिष्यसि	नन्दिष्यथः	नन्दिष्यथ
नन्दिष्यामि	नन्दिष्यावः	नन्दिष्यामः

प्रथमपुरुषः

मध्यमपुरुषः

उत्तमपुरुषः

अनद्यतने भूते लङ्

अनन्दत्	अनन्दताम्	अनन्दन्
अनन्दः	अनन्दतम्	अनन्दत
अनन्दम्	अनन्दाव	अनन्दाम

प्रथमपुरुषः

मध्यमपुरुषः

उत्तमपुरुषः

विध्यादौ लोट्

नन्दतु, नन्दतात्	नन्दताम्	नन्दन्तु
नन्द, नन्दतात्	नन्दतम्	नन्दत
नन्दानि	नन्दाव	नन्दाम

प्रथमपुरुषः

मध्यमपुरुषः

उत्तमपुरुषः

२. रक्ष-रक्षणे

वर्तमाने लट्

एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
रक्षति	रक्षतः	रक्षन्ति
रक्षसि	रक्षथः	रक्षथ
रक्षामि	रक्षावः	रक्षामः

प्रथमपुरुषः

मध्यमपुरुषः

उत्तमपुरुषः

भविष्यति लृट्

रक्षिष्यति	रक्षिष्यतः	रक्षिष्यन्ति
रक्षिष्यसि	रक्षिष्यथः	रक्षिष्यथ
रक्षिष्यामि	रक्षिष्यावः	रक्षिष्यामः

प्रथम पुरुषः

मध्यम पुरुषः

उत्तम पुरुषः

अनद्यतने भूते लङ्

अरक्षत्	अरक्षताम्	अरक्षन्
अरक्षः	अरक्षतम्	अरक्षत
अरक्षम्	अरक्षाव	अरक्षाम

प्रथमपुरुषः

मध्यमपुरुषः

उत्तमपुरुषः

विध्यादौ लोट्

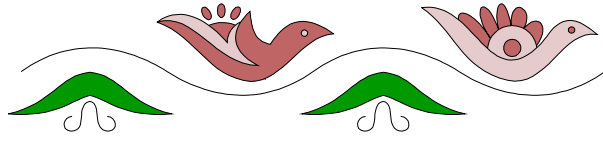
रक्षतु, रक्षतात्	रक्षताम्	रक्षन्तु
रक्ष, रक्षतात्	रक्षतम्	रक्षत
रक्षाणि	रक्षाव	रक्षाम

प्रथमपुरुषः

मध्यमपुरुषः

उत्तमपुरुषः

३. ष्टा-गतिनिवृत्तौ

वर्तमाने लट्

एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	
तिष्ठति	तिष्ठतः	तिष्ठन्ति	प्रथमपुरुषः
तिष्ठसि	तिष्ठथः	तिष्ठथ	मध्यमपुरुषः
तिष्ठामि	तिष्ठावः	तिष्ठामः	उत्तमपुरुषः

भविष्यति लृट्

स्थास्यति	स्थास्यतः	स्थास्यन्ति	प्रथमपुरुषः
स्थास्यसि	स्थास्यथः	स्थास्यथ	मध्यमपुरुषः
स्थास्यामि	स्थास्यावः	स्थास्यामः	उत्तमपुरुषः

अनद्यतने भूते लङ्

अतिष्ठत्	अतिष्ठताम्	अतिष्ठन्	प्रथमपुरुषः
अतिष्ठः	अतिष्ठतम्	अतिष्ठत	मध्यमपुरुषः
अतिष्ठम्	अतिष्ठाव	अतिष्ठाम	उत्तमपुरुषः

विध्यादौ लोट्

तिष्ठतु, तिष्ठतात्	तिष्ठताम्	तिष्ठन्तु	प्रथमपुरुषः
तिष्ठ, तिष्ठतात्	तिष्ठतम्	तिष्ठत	मध्यमपुरुषः
तिष्ठानि	तिष्ठाव	तिष्ठाम	उत्तमपुरुषः

४. पत्- पतने

वर्तमाने लट्

एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
पतति	पततः	पतन्ति
पतसि	पतथः	पतथ
पतामि	पतावः	पतामः

प्रथमपुरुषः

मध्यमपुरुषः

उत्तमपुरुषः

भविष्यति लृट्

पतिष्यति	पतिष्यतः	पतिष्यन्ति
पतिष्यसि	पतिष्यथः	पतिष्यथ
पतिष्यामि	पतिष्यावः	पतिष्यामः

प्रथमपुरुषः

मध्यमपुरुषः

उत्तमपुरुषः

अनद्यतने भूते लङ्

अपतत्	अपतताम्	अपतन्
अपतः	अपततम्	अपतत
अपतम्	अपताव	अपताम

प्रथमपुरुषः

मध्यमपुरुषः

उत्तमपुरुषः

विध्यादौ लोट्

पततु, पततात्	पतताम्	पतन्तु
पत, पततात्	पततम्	पतत
पतानि	पताव	पताम

प्रथमपुरुषः

मध्यमपुरुषः

उत्तमपुरुषः

५. वह् - प्रापणे

वर्तमाने लट्

एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
वहति	वहतः	वहन्ति
वहसि	वहथः	वहथ
वहामि	वहावः	वहामः

प्रथमपुरुषः

मध्यमपुरुषः

उत्तमपुरुषः

भविष्यति लृट्

वक्ष्यति	वक्ष्यतः	वक्ष्यन्ति
वक्ष्यसि	वक्ष्यथः	वक्ष्यथ
वक्ष्यामि	वक्ष्यावः	वक्ष्यामः

प्रथमपुरुषः

मध्यमपुरुषः

उत्तमपुरुषः

अनद्यतने भूते लङ्

अवहत्	अवहताम्	अवहन्
अवहः	अवहतम्	अवहत
अवहम्	अवहाव	अवहाम

प्रथमपुरुषः

मध्यमपुरुषः

उत्तमपुरुषः

विध्यादौ लोट्

वहतु, वहतात्	वहताम्	वहन्तु
वह, वहतात्	वहतम्	वहत
वहानि	वहाव	वहाम

प्रथमपुरुषः

मध्यमपुरुषः

उत्तमपुरुषः

६. धृञ् - धारणे

वर्तमाने लट्

एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
धरति	धरतः	धरन्ति
धरसि	धरथः	धरथ
धरामि	धरावः	धरामः

प्रथमपुरुषः

मध्यमपुरुषः

उत्तमपुरुषः

भविष्यति लृट्

धरिष्यति	धरिष्यतः	धरिष्यन्ति
धरिष्यसि	धरिष्यथः	धरिष्यथ
धरिष्यामि	धरिष्यावः	धरिष्यामः

प्रथमपुरुषः

मध्यमपुरुषः

उत्तमपुरुषः

अनद्यतने भूते लङ्

अधरत्	अधरताम्	अधरन्
अधरः	अधरतम्	अधरत
अधरम्	अधराव	अधराम

प्रथमपुरुषः

मध्यमपुरुषः

उत्तमपुरुषः

विध्यादौ लोट्

धरतु, धरतात्	धरताम्	धरन्तु
धर, धरतात्	धरतम्	धरत
धराणि	धराव	धराम

प्रथमपुरुषः

मध्यमपुरुषः

उत्तमपुरुषः

७. मिल् - सङ्गमे

वर्तमाने लट्

एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	
मिलति	मिलतः	मिलन्ति	प्रथमपुरुषः
मिलसि	मिलथः	मिलथ	मध्यमपुरुषः
मिलामि	मिलावः	मिलामः	उत्तमपुरुषः

भविष्यति लृट्

मेलिष्यति	मेलिष्यतः	मेलिष्यन्ति	प्रथमपुरुषः
मेलिष्यसि	मेलिष्यथः	मेलिष्यथ	मध्यमपुरुषः
मेलिष्यामि	मेलिष्यावः	मेलिष्यामः	उत्तमपुरुषः

अनद्यतने भूते लङ्

अमिलत्	अमिलताम्	अमिलन्	प्रथमपुरुषः
अमिलः	अमिलतम्	अमिलत	मध्यमपुरुषः
अमिलम्	अमिलाव	अमिलाम	उत्तमपुरुषः

विध्यादौ लोट्

मिलतु, मिलतात्	मिलताम्	मिलन्तु	प्रथमपुरुषः
मिल, मिलतात्	मिलतम्	मिलत	मध्यमपुरुषः
मिलानि	मिलाव	मिलाम	उत्तमपुरुषः

८. णश् - अदशनि

वर्तमाने लट्

एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
नश्यति	नश्यतः	नश्यन्ति
नश्यसि	नश्यथः	नश्यथ
नश्यामि	नश्यावः	नश्यामः

प्रथम पुरुषः

मध्यम पुरुषः

उत्तम पुरुषः

भविष्यति लृट्

नशिष्यति	नशिष्यतः	नशिष्यन्ति
नशिष्यसि	नशिष्यथः	नशिष्यथ
नशिष्यामि	नशिष्यावः	नशिष्यामः

प्रथम पुरुषः

मध्यम पुरुषः

उत्तम पुरुषः

अनद्यतने भूते लङ्

अनश्यत्	अनश्यताम्	अनश्यन्
अनश्यः	अनश्यतम्	अनश्यत
अनश्यम्	अनश्याव	अनश्याम

प्रथम पुरुषः

मध्यम पुरुषः

उत्तम पुरुषः

विध्यादौ लोट्

नश्यतु, नश्यतात्	नश्यताम्	नश्यन्तु
नश्य, नश्यतात्	नश्यतम्	नश्यत
नश्यानि	नश्याव	नश्याम

प्रथम पुरुषः

मध्यम पुरुषः

उत्तम पुरुषः

आत्मनेपदिधातुरूपाणि

१. जनी-प्रादुभवि

वर्तमाने लट्

एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
जायते	जायेते	जायन्ते
जायसे	जायेथे	जायध्वे
जाये	जायावहे	जायामहे

प्रथमपुरुषः

मध्यमपुरुषः

उत्तमपुरुषः

भविष्यति लृट्

जनिष्यते	जनिष्येते	जनिष्यन्ते
जनिष्यसे	जनिष्येथे	जनिष्यध्वे
जनिष्ये	जनिष्यावहे	जनिष्यामहे

प्रथमपुरुषः

मध्यमपुरुषः

उत्तमपुरुषः

अनद्यतने भूते लङ्

अजायत	अजायेताम्	अजायन्त
अजायथाः	अजायेथाम्	अजायध्वम्
अजाये	अजायावहि	अजायामहि

प्रथमपुरुषः

मध्यमपुरुषः

उत्तमपुरुषः

विध्यादौ लोट्

जायताम्	जायेताम्	जायन्ताम्
जायस्व	जायेथाम्	जायध्वम्
जायै	जायावहै	जायामहै

प्रथमपुरुषः

मध्यमपुरुषः

उत्तमपुरुषः

१०. वृत्तु - वर्तने

वर्तमाने लट्

एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
वर्तते	वर्तेते	वर्तन्ते
वर्तसे	वर्तेथे	वर्तध्वे
वर्ते	वर्तावहे	वर्तामहे

प्रथमपुरुषः

मध्यमपुरुषः

उत्तमपुरुषः

भविष्यति लृट्

वर्तिष्यते	वर्तिष्यते	वर्तिष्यन्ते
वर्तिष्यसे	वर्तिष्येथे	वर्तिष्यध्वे
वर्तिष्ये	वर्तिष्यावहे	वर्तिष्यामहे

प्रथमपुरुषः

मध्यमपुरुषः

उत्तमपुरुषः

अनद्यतने भूते लङ्

अवर्तत	अवर्तेताम्	अवर्तन्त
अवर्तथाः	अवर्तेथाम्	अवर्तध्वम्
अवर्ते	अवर्तावहि	अवर्तामहि

प्रथमपुरुषः

मध्यमपुरुषः

उत्तमपुरुषः

विध्यादौ लोट्

वर्तताम्	वर्तेताम्	वर्तन्ताम्
वर्तस्व	वर्तेथाम्	वर्तध्वम्
वर्ते	वर्तावहै	वर्तामहै

प्रथमपुरुषः

मध्यमपुरुषः

उत्तमपुरुषः

పదకోశ:

అ	అతितరమ్ = అత్యధికముగా
	అనతిదూరే = అతిదగ్గరలో
	అనార్యః = నీచుడు
	అనుజాతేభ్యః = తరువాత వారి కొరకు
	అనుసృతః = అనుసరించబడినది
ఆ	ఆగ్రాణం = వాసన చూడటం
	ఆధ్యక్ష్యే = అధ్యక్షతన
	ఆర్యః = పూజ్యుడు
	ఆవృత్య = చుట్టి
ఇ	ఇష్టకాః = ఇటుకలు
ఉ	ఉక్తవతే = చెప్పినవాని కొరకు
	ఉత్సాహేన = ఉత్సాహంతో
ఓ	ఔషధిమయం = ఓషధులతో కూడినది
క	కరీ = ఏనుగు
	కలావైభవమ్ = కళయొక్క ఐశ్వర్యమును

కుడ్యస్తంభేషు	= గోడల స్తంభములపై
కృశకాయః	= సన్నని శరీరంగల
క్షేత్రస్వామినః	= పొలము యజమానియొక్క
ఖ	ఖేదమయమ్ = బాధాకరమైన / దుఃఖముతో కూడియున్న
గ	గర్భాలయస్య = దేవుని మూల విగ్రహము కల గది యొక్క
జ	జితమ్ = గెలువబడినది
	జ్యేష్ఠః = పెద్ద
	జ్ఞాతం = తెలుసుకోబడినది
	జ్ఞాతవంతః = తెలుసుకొన్నాము
త	తనయా = కుమార్తె
ద	దరిద్రః = నిర్ధనుడు
	దారు = కట్టె

दिवारात्रम् = పగలు రేయి

दुर्बलः = బలం లేనివాడు

दृष्टान्तरूपेण = ఉదాహరణగా

द्रव्याणि = వస్తువులు

न

निमज्जनेन = ముంచుట ద్వారా

नेत्रपर्व = కన్నులకు
ఆనందాన్ని

प

परितः = చుట్టూ

परिवर्तिनि = మార్పు
చెందుతున్న

पिकाः = కోకిలలు

पुरम् = నగరము

पूजनाय = పూజించుటకొరకు

पूर्णप्रज्ञां = పూర్తిజ్ఞానము
కలవానిని

प्रकृतिः = స్వభావము

प्रागभिमुखस्य = తూర్పుముఖము
గల

प्रथिताः = ప్రసిదులు

प्रदूषितम् = కలుషితము

प्रियवादिनाम् = ఎదుటివారికి

ఇష్టము కలిగేలా

మాట్లాడేవారికి

प्लवमानाः = తేలేటువంటివిగా

ब

बली = బలం కలవాడు

बिरुदाङ्कितः = బిరుదు కలిగి
ఉన్నవాడు

बहुधा = అనేక

विधములుగా

भ

भटाः = సైనికులు

भीताः = భయపడినవారై

म

मलिनम् = మురికి

मञ्चे स्थितः = వేదికపైన
కూర్చొన్నవాడు

मध्ये = మధ్యలో వచ్చు

मुखमण्डपः = మండపం యొక్క
ముందు భాగము

मूर्ध्नि = తలపై

मूल्यम् = వెల / ధర

मृगेन्द्रता = జంతువులపై
రాజుగా
ఉండటము
(శాసకత్వము)

मृत्पिण्डपतनम् = మట్టి ముద్ద
పడుట

रुग्णः = రోగి

वचनानि = మాటలు
वस्त्रधारी = బట్టలు
ధరించినవాడు

वर्णयुक्तविग्रहाः = రంగులువేసిన
విగ్రహములు /
బొమ్మలు

वक्तुं = చెప్పటకు

वायसः = కాకి

विपणिमेला = సంత

विक्रेतुम् = అమ్మడానికి

वृष्टिजलम् = వాన నీరు /
వర్షపు నీరు

विस्मयः = ఆశ్చర్యము

व्यवसायिनाम् = పరిశ్రమ
చేసేవారికి

श

शिखरायमाणा = శిఖరమువలె
ఎత్తైనది

शिल्पम् = మూర్తి /
విగ్రహము

श्रेष्ठत्वम् = దృఢనిశ్చయం,
గొప్పదనం

स

संसारे = ప్రపంచంలో

सत्त्ववताम् = బలం కలవారికి

समुपस्थितः = వచ్చియున్నాడు

सम्प्रति = ప్రస్తుతము

स्थापनविषये = ఉంచు

विषयంలో/పెట్టు

विषयంలో

स्पर्शनम् = తాకడం

క్రియాపదకోశ:

అభవత్	అ	= అయ్యెను	నిపతతి	న	= పడుతున్నాడు
आकर्षति	आ	= ఆకర్షిస్తున్నది	पलायन्ते	प	= పారిపోతున్నారు/వి
आचरन्ति		= ఆచరిస్తున్నారు	प्रकटयन्ति		= తెలుపుతున్నారు
आनयन्ति		= తీసుకొని వస్తున్నారు	प्रचलति		= జరుగుచున్నది
आह्वयति		= పిలుస్తున్నాడు/ది	प्रथन्ते		= ప్రసిద్ధిపొందుతున్నాయి/రు
उत्पतति	उ	= ఎగిరిపడుతున్నాడు/ది	प्राप्नुवन्ति		= పొందుతున్నారు/యి
क्रीणन्तु	क	= కొనండి	भ्रमामि	भ	= తిరుగుచున్నాను
क्षिपन्ति		= పడవేస్తున్నారు	वदति स्म	व	= చెప్పుచుండెడివాడు
चकास्ति	च	= ప్రకాశిస్తున్నాడు/ది	वेत्ति		= తెలుసుకొనుచున్నాడు/ది
जायते	ज	= జరుగుచున్నది	शक्यते	श	= చేయదగియున్నాడు/ది
जनयन्ति		= పుట్టిస్తున్నాయి/ కలిగిస్తున్నాయి	शृण्वन्तु		= వినండి/ విందురు గాక
दृश्यन्ते	द	= చూడబడుచున్నాయి/రు	सम्भवति	स	= జరుగుతున్నది
दूषयन्ति		= కలుషితం చేయుచున్నారు/న్నవి	स्वीकुर्वन्तु		= తీసుకొందురు గాక/ తీసుకోండి